

**ȘCOALA NAȚIONALĂ DE STUDII POLITICE ȘI ADMINISTRATIVE
FACULTATEA DE ADMINISTRAȚIE PUBLICĂ**

REZUMATUL TEZEI DE DOCTORAT

**ADMINISTRAȚIA PUBLICĂ, MEDIUL DE AFACERI ȘI DREPTURILE
OMULUI**

Conducător științific:

Prof. Univ. Dr. IRINA MOROIANU ZLĂTESCU

Doctorand

Alvera Alexandra Cojocărescu

București, 2017

Responsabilitatea mediului de afaceri de a respecta drepturile omului este una dintre temele de actualitate pe plan internațional, european și național, evoluția mediului de afaceri a fost marcată de timp în diverse perioade. Același lucru se poate spune și despre drepturile omului, a căror evoluție a luat amploare după cel de-al Doilea Război Mondial.

A doua jumătate a secolului XX este marcată de introducerea în dezbaterile forurilor și conferințelor mondiale a tematicii drepturilor universale, indivizibile și interdependente, economice, sociale, culturale, politice și civile ale omului.

Problematika legată de problematika mediului de afaceri și drepturile omului a devenit un subiect permanent înscris pe agenda politică globală, în anii '90, acest fapt reflectând evoluția mondială a sectorului privat și creșterea corespunzătoare a activității economice transnaționale. Această evoluție a sporit simțitor percepția publică a impactului substanțial pe care mediul de afaceri îl are asupra drepturilor omului, atrăgând totodată atenția Națiunilor Unite.

Relația administrație publică - mediu de afaceri - drepturile omului este din ce în ce mai dezbătută în secolul nostru. Persoanele fizice acuză lipsa de implicare a instituțiilor statului în găsirea unei soluții cu privire la promovarea, protejarea și respectarea drepturilor lor în interiorul întreprinderilor, al societăților etc. Mai exact, prin reglementări care să aibă caracter obligatoriu pentru întreprinderi și societăți, mai exact pentru întreg mediul de afaceri, și care să atragă sancționarea acestora în cazul nerespectării prevederilor legale.

Forumurile anuale ONU au fost cadrul în care s-au formulat cerințele în privința statelor în sensul elaborării de strategii și planuri a căror realizare să fie cerută și urmărită de administrația publică din fiecare stat, ba, mai mult, respectarea și promovarea drepturilor omului de mediul de afaceri să devină o condiție obligatorie pentru evaluarea acestuia. De asemenea, în ultimul timp, și la nivelul Uniunii Europene s-au luat măsuri (de ex. Consiliul Europei). Pornind

de aici, preocuparea s-a extins și la organismele regionale cu atribuții în domeniul drepturilor omului.

Prin intermediul Planurilor Naționale de Acțiune și a Strategiilor privind mediul de afaceri și drepturile omului implementate de state membre ale Uniunii Europene, au fost introduse recomandări în vederea responsabilizării mediului de afaceri cu privire la încălcările drepturilor omului.

O nouă atitudine a fost luată de către Franța cu privire la acest subiect. Ceea ce este de subliniat în această situație este pasul făcut de aceasta, de la a lua în considerare propunerile recent elaborate în Planul Național de Acțiune privind mediul de afaceri și drepturile omului, la a crea un cadru legislativ care să amendeze și să sancționeze nerespectarea drepturilor omului de către întreprinderi, respectiv Legea privind obligația de vigilență pentru societățile-mamă și subcontractante.

Există, de asemenea, și alte inițiative legislative importante care au fost adoptate, precum Legea sclaviei moderne (Marea Britanie 2015), sau care sunt în formă de propunere, precum Legea cu privire la prevenirea muncii copiilor (Olanda) sau Inițiativa pentru Afaceri Responsabile (Elveția).

La nivel național, în pofida faptului că există o legislație bogată care să reglementeze atât drepturile omului cât și mediul de afaceri, administrația publică pune prea puțin în valoare reglementările europene. Ea va trebui să dea dovadă de o mai mare preocupare în ceea ce privește relația mediul de afaceri-drepturile omului.

Teza reflectă evoluția cercetărilor din ultimii ani. Cadrul legal existent poate fi îmbunătățit în sensul prevenirii încălcării și al promovării drepturilor și libertăților fundamentale ale omului, așa cum sunt ele consacrate în Declarația Universală a Drepturilor Omului, în întreprinderi și, în general, în mediul de afaceri, neexcluzând sancționarea.

Subiectul mediului de afaceri și al drepturilor omului rămâne însă și în zilele noastre unul controversat.

Cercetarea cuprinde studii și statistici din ultimii ani referitoare la:

-impactul mediului de afaceri asupra drepturilor și libertăților fundamentale ale omului;

-reglementări la nivel internațional și regional european și măsurile luate de autoritățile competente privitoare la prevenirea unui dezechilibru social;

- evoluția reglementărilor în vigoare;

- modul în care se implică statul în raport cu mediul de afaceri pentru respectarea, protejarea și promovarea drepturilor omului.

Lucrarea vizează:

- echilibrul care trebuie să existe între stat și mediul de afaceri;
- implementarea de noi reglementări în domeniu, în vederea protejării drepturilor omului de către mediul de afaceri;

- o mai bună cunoaștere a celor din mediul de afaceri asupra drepturilor și libertăților fundamentale ale omului, precum și asupra modalităților în care pot contesta încălcarea acestora;

- dreptul la o justiție echitabilă;
- promovarea și protejarea la nivel internațional și regional european a drepturilor omului, prin orice mijloace, indiferent de mediul în care sunt aplicate;

- abordarea unei noi viziuni asupra corelării instituțiilor statului cu mediul de afaceri și drepturile omului, în vederea formării unui tot unitar;

- responsabilizarea mediului de afaceri în respectarea drepturilor omului;

- implementarea de noi reglementări cu privire la mediul de afaceri și drepturile omului.

Sub aspectul aplicabilității, teza poate reprezenta în primul rând o importantă sursă de informare atât pentru cei ce sunt și urmează a fi implicați în respectarea, protejarea și promovarea drepturilor omului, cât și pentru cei ce urmează a fi implicați în procesul de elaborare și implementare a unor noi reglementări în domeniu.

Ca element de noutate, lucrarea aduce în prim plan problema elaborării de către țara noastră a unui Plan Național de Acțiune și a unei Strategii privind Mediul de Afaceri și Drepturile Omului, solicitate de altfel de ONU pentru toate statele încă din 2011.

În ceea ce privește metodologia cercetării, aceasta s-a derulat în mai multe etape: alegerea temei de cercetare, documentare, cercetare științifică, explicarea problematicii, redactarea lucrării, diseminarea rezultatelor prin studii, articole, participarea la conferințe științifice și internaționale.

Lucrarea utilizează metodologia de cercetare specifică cercetării administrației publice:

➤ *Analiza organizațională*

Analiza organizațională, ca metodă de cercetare a administrației, este fondată pe ideea că succesul marilor organizații constituie una dintre caracteristicile esențiale, dacă nu chiar caracteristica cea mai importantă a societăților moderne. Acest tip de analiză insistă pe teme precum: aceea a autonomiei, aceea a porozității frontierelor organizației și aceea a unei segmentări a organizației.

Autonomia organizației se referă la faptul că nu există sisteme reglate sau controlate. Porozitatea frontierelor organizației se referă la faptul că nu există o

frontieră clară nici net delimitată între exteriorul și interiorul unei organizații, între o organizație și mediul său. Segmentarea organizației se referă la faptul că administrația este segmentarizată, compartimentată, chiar prin relațiile care există între ea și mediul său.

➤ *Analiza funcțională*

Analiza funcțională, ca metodă de cercetare, insistă în mod special asupra a două teme: diferențierea și disfuncțiile administrației.

Tema diferențierii se referă la existența structurilor specializate în îndeplinirea unei funcțiuni determinate.

Tema disfuncțiilor are în vedere ideea că o activitate poate avea efecte negative asupra ansamblului sistemului.

➤ *Analiza sistemică*

Analiza sistemică, ca metodă de cercetare, insistă asupra a patru puncte: interacțiunile sistemului administrativ cu mediul său, persistența sistemului administrativ în mediul său, descifrarea modalităților de reglare și autoreglare a sistemului administrației publice, ierarhizarea mecanismelor de autoreglare și reglare în raport cu gradul de complexitate al acesteia.

De asemenea, au fost folosite pentru studiul mediului de afaceri și drepturilor omului **următoarele metode de cercetare:**

➤ *Metoda istorică* – utilizată pentru a prezenta apariția fenomenului de protecție, promovare și protejare a drepturilor omului de către mediul de afaceri;

➤ *Metoda matematică* – utilizată pentru colectarea datelor necesare redactării studiului de caz și pentru identificarea elementelor teoretice și practice aferente subiectelor studiate;

➤ *Metoda sociologică* – utilizată pentru obținerea și prelucrarea informațiilor verificate, în vederea construirii explicațiilor științifice ale faptelor, fenomenelor, proceselor sociale;

➤ *Metoda comparativă* – utilizată pentru a face diferențierea între cadrul legislativ național și cadrul legislativ internațional cu privire la principalele aspecte referitoare la respectarea de către mediul de afaceri a drepturilor omului

➤ *Metoda chestionarului* - analiza datelor rezultate în urma cercetării sociologice efectuate prin metoda chestionarului, pentru identificarea așteptărilor populației, societii civile și mediului de afaceri în privința respectării, protejării și promovării drepturilor omului;

Lucrarea „Administrația publică, mediul de afaceri și drepturile omului” este structurată în șapte capitole.

Capitolul 1 - Mediul de afaceri și influențe asupra drepturilor omului

Cuprinde o prezentare cronologică a evoluției mediului de afaceri începând din antichitate, până în prezent, dar și a drepturilor omului, fiind definite noțiuni de bază în aceste domenii. De asemenea, tot în cadrul acestui capitol, este identificată relația dintre cele două fenomene.

Fenomenul de afaceri este unul complex, care de-a lungul timpului a luat amploare sau s-a redus, fiind influențat de diverși factori. Evoluțiile sau involuțiile mediului de afaceri au fost marcate de timp în diverse perioade.

Mediul de afaceri constituie un mecanism complex economic, juridic, social, cultural, politic și administrativ ce reunește multiple domenii de activitate. Indiferent de ramura de activitate, natura intrinsecă a relațiilor ce se stabilesc între resurse, capital și forța de muncă este similară. Trăsătura comună

a acestora raportată la mediul de afaceri o constituie raportul cerere-ofertă ce reglementează de la sine volumul tranzacțiilor de pe piață cu repercursiuni directe în procesul de producție.

În anii ce au urmat celui de-al Doilea Război Mondial s-a ridicat problematica drepturilor omului, însă geneza drepturilor omului coboară până în antichitate, trece prin veacurile Evului Mediu, se dezvoltă prin contribuția secolelor al XVII-lea și al XVIII-lea, pentru ca apoi să prindă contur definitiv. De unde începe de fapt, nu se știe, dar, căutarea trebuie începută de la relația om-divinitate, om-putere, din care au izvorât atitudinile umane care definesc buna sau reaua conduită.

Știința drepturilor omului s-a format și a evoluat într-un domeniu interdisciplinar cercetând comportamente individuale și ale societății, aplicabile unui grup de discipline care studiază sistemele, structurile și manifestările interactive dintre diverse grupuri sau persoane.

Primul deceniu al secolului XXI este marcat de introducerea problematicii drepturilor universale și indivizibile, economice, sociale, culturale, politice și civile ale omului în dezbaterile forurilor și conferințelor mondiale privind guvernarea economică și socială a lumii, la care participă nu numai guvernele statelor lumii, ci și ceilalți factori sociali: organizații non-guvernamentale, sindicate, patronate ale tuturor industriilor și serviciilor economice, organizații religioase, reprezentanți media, puteri/comunități locale și regionale.

În ceea ce privește evoluția la nivel internațional a mediului de afaceri în raport cu drepturile omului, aceasta este o chestiune în continuă dezvoltare, având în vedere preocuparea în creștere manifestată de către întreprinderi față de promovarea, protejarea și înțelegerea drepturilor omului, dar și față de modalitățile de a evita abuzurile sau daunele ce le-ar putea cauza drepturilor omului.

Capitolul 2 - Responsabilitatea mediului de afaceri în respectarea, promovarea și protejarea drepturilor omului

Sunt prezentate: principiile directoare cu privire la mediul de afaceri și drepturile omului, punând accent pe cele referitoare la responsabilitatea întreprinderii de a respecta drepturile omului; instrumentele de protecție și promovare a drepturilor omului, în general, și de către mediul de afaceri prin intermediul administrației publice; responsabilitatea socială corporativă și dezvoltarea durabilă în materia drepturilor omului.

În anul 2005, a fost creat postul de Reprezentant Special al Organizației Națiunilor Unite (ONU) pentru chestiunea drepturilor omului în relație cu companiile multinaționale, care a lansat un amplu proces de documentare și consultare internațională asupra poziției părților în materie, asupra punctelor de vedere ale guvernelor, organizațiilor și fondurilor internaționale, asupra reglementărilor și bunelor practici la nivel național, asupra propunerilor de abordare sau reglementare pentru viitor.

„Cadrul de protecție, respectare și remediere” al ONU referitor la mediul de afaceri și drepturile omului, elaborat de profesorul John Ruggie, cuprinde „Principiile directoare cu privire la mediul de afaceri și drepturile omului”. În total este vorba de un număr de 31 de principii directoare pe care profesorul John Ruggie le-a prezentat și analizat în două lucrări, respectiv „Guiding Principles on Business and Human Rights” și „The Corporate Responsibility to Respect Human Rights”.

În ceea ce privește instrumentele de protecție la nivel internațional, european și național ale drepturilor omului

Instrumentul universal care conferă statutează drepturile fundamentale la libertate, viață și siguranța persoanei este Pactul cu privire la drepturile civile și politice, alături de Declarația Universală a Drepturilor Omului, Pactul cu privire

la drepturile economice, sociale și culturale – din Carta Internațională a Drepturilor Omului, cărora li se alătură și Convenția Europeană a Drepturilor Omului.

O problemă actuală, și în același timp permanentă cu care umanitatea se confruntă, este aceea a creării unui mediu de afaceri care să respecte și să protejeze drepturile și libertățile fundamentale ale omului.

Raportându-ne la caracterul de drept intern al instituției drepturilor omului, aceasta cuprinde principii, mecanisme și proceduri ce țin de ordinea juridică internă.

Există o experiență notabilă de-a lungul timpului în ceea ce privește drepturile omului și, deși ar trebui ca acestea să fie garantate de către stat, uneori acest demers se dovedește ca fiind inefficient și insuficient.

Mecanismele de promovare și protejare a drepturilor omului se întrepătrund cu fenomenul administrației publice, fiind în strânsă relație cu domeniul juridic, politic, social și economic.

Astfel, în ceea ce privește reglementările naționale în promovarea mediului de afaceri și protecția drepturilor omului, ne putem apleca asupra legislației consumului, legislației muncii și legislației mediului.

Importanța existenței unui cadru juridic intern care să corespundă standardelor, procedurilor și practicilor internaționale este incontestabilă. Însă, atunci când se recurge la mijloace judiciare, avem de a face cu un eșec în ceea ce privește respectarea drepturilor omului.

Buna cunoaștere, administrare și conștientizare a drepturilor omului, sistemul european și internațional de protecție a acestora de către autoritățile publice, dar și de către indivizii beneficiari ai drepturilor și protecției acestora, reprezintă domenii în care rolul legislativului, executivului și puterii judecătorești este limitat.

În prezent, accentul se pune pe promovarea și protejarea acestor drepturi ale omului în sistemul administrației publice, prin ridicarea la rang de principiu a bunei guvernări, deci prin urmare și a unei bune administrații. Acest fapt denotă importanța acordată cetățeanului și drepturilor acestuia ca individ în cadrul sistemului administrației publice.

„Due diligence” este un termen din ce în ce mai folosit în ultima vreme pentru a defini o serie de concepte din diverse ramuri de activitate.

Conceptul de „due diligence” a fost analizat din mai multe perspective, accentul fiind pus pe domeniul drepturilor omului și a rolului statului de a implementa acest concept.

Premisele în urma cărora s-a realizat analiza, sunt:

- Tranzacții de afaceri și finanțare corporativă;
- Filantropie;
- Legea privind practicile de corupție în străinătate;
- Fonduri speculative și fonduri de schimb valutar;
- Litigii civile;
- Drept penal;
- Proprietatea comercială;
- Securitatea informațiilor;
- Drepturile omului.

Pe măsură ce mediul de afaceri a luat amploare, având o mai bună mobilitate, drepturi economice mai multe și o mai mare deschidere către piețe, statele păreau să eșueze în datoria de a proteja drepturile omului. Datorită expansiunii globale a activității economice, numărul abuzurilor față de drepturile omului a crescut, numărul victimelor prejudiciate de activitatea economică s-a mărit, iar autoritățile guvernamentale nu au ținut pasul în vederea redresării acestor probleme.

Conceptul de „drepturile omului due diligence” este o modalitate prin intermediul căreia întreprinderile pot identifica și preveni prejudiciile pe care le-ar putea cauza și este o modalitate prin care structurile statului pot semăna respectul întreprinderilor față de drepturile omului.

Raportul „drepturile omului due diligence” a fost lansat de către ICAR, ECCJ și CNCA în scopul de a înțelege cum guvernele s-ar putea folosi de autoritatea lor pentru a mandata sau încuraja mediul de afaceri să se implice în activitatea de „drepturile omului due diligence.”

Aflându-se într-o continuă dezvoltare, atât drepturile omului, cât și mediul de afaceri, trebuie mărite eforturile statului de a acționa împotriva abuzurilor drepturilor omului de către mediul de afaceri.

Mediul de afaceri trebuie să fie la curent cu noile reglementări în vigoare referitoare la protejarea, respectarea și promovarea drepturilor omului și să le aplice în sensul existenței unei bune coabitări între întreprinderile și drepturile omului.

Implicarea statului prin semănarea respectului întreprinderilor față de drepturile omului prin intermediul responsabilității sociale corporative și a dezvoltării durabile este un alt element ce trebuie monitorizat.

Capitolul 3 - Planuri Naționale de Acțiune privind (PNA) Mediul de Afaceri și Drepturile Omului

Având în vedere amploarea pe care o ia acest fenomen, ONU organizează anual Forumuri privind Mediul de Afaceri și Drepturile Omului, prin intermediul unui Grup de lucru în problematica mediului de afaceri și drepturilor omului. ONU a solicitat implementarea unor Planuri Naționale de Acțiune privind (PNA) Mediul de Afaceri și Drepturile Omului, în acest capitol fiind prezentate atât evoluțiile recente al PNA-urilor, cât și statele care au pus deja în practică această solicitare.

În anul 2011, luna iunie, la nivelul Consiliului Națiunilor Unite pentru Drepturile Omului s-a format un Grup de lucru în problematica mediului de afaceri și a drepturilor omului (UNWG), prin adoptarea, la data de 16 iunie 2011, a Rezoluției A/HRC/17/4.

Grupul de lucru al Națiunilor Unite a încurajat statele membre să participe la dezvoltarea, elaborarea și implementarea unor Planuri Naționale de Acțiune, în vederea punerii în practică a Principiilor directoare cu privire la mediul de afaceri și drepturile omului.

Potrivit lucrării „National Action Plans on Business and Human Rights”, elaborată de ICAR în colaborare cu DIHR, Planul Național de Acțiune a fost definit ca fiind compus din „documente de politici în care un stat articulează prioritățile și acțiunile pe care le va adopta pentru a sprijini punerea în aplicare a obligațiilor și angajamentelor internaționale, regionale, sau naționale cu privire la un anumit domeniu politic sau subiect.”

La nivel global, deși este vizibilă dorința de participare la dezvoltarea unor astfel de Planuri Naționale de Acțiune, sunt încă foarte multe țări care transmit Consiliului de la nivelul ONU informații puține, referitoare la efortul guvernamental, dar și la implicarea mediului de afaceri de a implementa Principiile cu privire la mediul de afaceri și drepturile omului în Planuri Naționale de Acțiune.

Statisticile arată faptul că guvernele sunt încă în faze inițiale de implementare a Principiilor, iar aceste acțiuni pot dura foarte mult, chiar și luni. Aceste procese presupun colectarea de informații de la alte guverne, o legătură și o comunicare strânsă cu mediul de afaceri, fiind necesară identificarea priorităților, nevoilor și responsabilităților.

Comaniile trebuie să ia în considerare și să coopereze activ cu instituțiile statului și cu cele din domeniul protecției drepturilor omului, în vederea

asumării responsabilităților de a respecta standardele internaționale ale drepturilor omului și de a aplica Principiile.

Având în vedere provocarea adresată statelor de către Consiliul Națiunilor Unite pentru Drepturile Omului în vederea colaborării cu corporațiile în „măsurarea” impactului pe care îl au asupra drepturilor omului, ICAR împreună cu DIHR au lansat un raport major pentru a ajuta și sprijini guvernele în inițiativa lor de elaborare a PNA-urilor. Astfel, au fost stabilite 10 criterii care le sunt propuse statelor în vederea elaborării și punerii în aplicare a PNA-urilor.

Așa cum am arătat anterior, la nivelul Națiunilor Unite, în iunie 2011 Consiliul Națiunilor Unite pentru Drepturile Omului a format UNWG pentru problematica drepturilor omului și a mediului de afaceri, mandatându-i pe membrii acestuia să vină în întâmpinare și să acorde sprijin statelor în procesul de implementare a Principiilor Directoare în cadrul Planurilor Naționale de Acțiune. Trebuie menționat faptul că anual își desfășoară lucrările un Forum al Națiunilor Unite, în vederea dezbaterii problemei mediului de afaceri și drepturilor omului.

În anul 2011, Comisia Europeană a emis o Comunicare, denumită Strategia Uniunii Europene pentru Dezvoltarea Responsabilității Sociale Corporative, prin care a invitat Statele Membre să participe la procesul de dezvoltare și elaborare a unor Planuri Naționale de Acțiune în vederea implementării Principiilor Directoare ale Națiunilor Unite și având în vedere evoluția spectaculoasă pe care a avut-o, aceasta a fost prelungită.

Această Strategie este definită de Comisia Europeană ca fiind „responsabilitatea întreprinderilor pentru impactul pe care îl au asupra societății”. Comisia Europeană „încurajează întreprinderile să aibă pus la punct un proces pentru a integra drepturile omului sociale, de mediu și etice, dar și preocupările consumatorilor în operațiunile lor de afaceri, și o strategie de bază în strânsă colaborare cu părțile interesate ”.

De asemenea, Uniunea Europeană susține că, având în vedere rolul său de protecție, se asigură de faptul că Principiile Directoare ale Națiunilor Unite sunt bine înțelese și interpretate de către Statele Membre, în vederea implementării acestora în Planuri Naționale de Acțiune solide.

Statele membre continuă să se dezvolte și fac pași majori în adoptarea de PNA-uri. De aceea, Uniunea Europeană pune la dispoziția acestora materiale și încurajează Responsabilitatea Social Corporativă, având ca principal obiectiv promovarea la nivel global a „termenului” de mediu de afaceri și drepturile omului.

Există mai multe categorii de state. O primă categorie este reprezentată de statele care au implementat deja Planuri Naționale de Acțiune și care se află în procesul de a dezvolta un astfel de Plan. Din această categorie fac parte: Marea Britanie (septembrie 2013), Olanda (decembrie 2013), Danemarca (aprilie 2014), Spania (vara 2014), Finlanda (octombrie 2014), Lituania (februarie 2015), Suedia (august 2015), Norvegia (octombrie 2015) și Columbia (decembrie 2015), Italia (decembrie 2016), Elveția (decembrie 2016), Statele Unite ale Americii (decembrie 2016), Germania (decembrie 2016), Franța (aprilie 2017).

O a doua categorie de state sunt cele care și-au asumat angajamentul că vor elabora unul. Din această categorie fac parte: Argentina, Australia, Azerbaidjan, Belgia, Chile, Republica Cehă, Guatemela, Grecia, Irlanda, Japonia, Iordania, Kenya, Luxemburg, Malaesia, Maurițius, Mexic, Mozambic, Myanmar, Polonia, Portugalia, Slovenia, Thailanda.

În final, o a treia categorie este constituită din acele state în care instituțiile naționale pentru drepturile omului sau societatea civilă au făcut progrese în dezvoltarea unui plan de acțiune la nivel național, cum ar fi: Ghana, Indonezia, Kazahstan, Nigeria, Republica Coreea, Africa de Sud, Tanzania și Filipine.

Multe state membre consideră că adoptarea PNA-urilor nu este un pas înainte atât de ușor. În ciuda ghidajului excelent care este disponibil, sunt încă foarte multe dificultăți pe care acestea le întâmpină în procesele de dezvoltare și implementare a PNA-urilor.

Capitolul 4 - România – Planuri Naționale de Acțiune

În acest capitol este prezentată situația legislativă a României din punct de vedere al afacerilor, respectiv Planul Național de Acțiune pentru îmbunătățirea mediului de afaceri.

În România se dorește consolidarea unui mediu de afaceri stabil și predictibil. Politica Guvernului raportată la acest aspect este de a susține întreprinzătorii privați și de a stimula libera inițiativă rezultată din Programul de Guvernare 2016-2020.

România ar trebui să pună accentul pe favorizarea afacerilor prin intermediul mediului economic, prin promovarea IMM-urilor în cadrul Uniunii Europene și prin amplificarea inovării în privința elementelor ce condiționează performanțele economice și sociale și viteza recuperării decalajelor care ne despart de restul statelor membre al Uniunii Europene.

Prin Hotărârea Guvernului nr.803/2001, cu modificările și completările ulterioare, a fost constituit un Grup de lucru pentru elaborarea și monitorizarea Planului de acțiuni referitor la îmbunătățirea mediului de afaceri. Acest Grup de lucru este constituit din membri ai mai multor instituții, ca de exemplu: Ministerul Integrării Europene, Ministerul Justiției, Camera de Comerț și Industrie, Ministerul Finanțelor Publice, Ministerul pentru Întreprinderile Mici și Mijlocii etc.

În ceea ce privește acțiunile în curs de derulare, Ministerul Economiei are:

- Planul de acțiuni pentru mediul de afaceri și profesii liberale;

- Organizația pentru Cooperare și Dezvoltare Economică;
- Proiecte depuse pentru a fi finanțate prin PO – DCA.

Planul Național de Acțiune privind mediul de afaceri

Referitor la cadrul internațional, OSCE a lansat la Viena, la 15 septembrie 2016, un studiu pentru Planurile Naționale de Acțiune referitoare la punerea în aplicare a Rezoluției 1325 a Consiliului de Securitate al Organizației Națiunilor Unite, privind rolul femeilor în asigurarea păcii și securității în atenția instituțiilor guvernamentale.

Capitolul - Planurile Naționale de Acțiune ale OSCE, Statele participante: Analiză, Recomandări și cele mai bune practici - oferă o analiză a celor 27 de Planuri Naționale de Acțiune ale statelor participante la OSCE. În prima parte sunt prezentate observațiile generale și recomandările privind aspectele tehnice ale Planurilor Naționale de Acțiune.

În Planurile Naționale de Acțiune revizuite, OSCE recomandă ca fiind necesar să se includă un set echilibrat de măsuri, respectiv: Cooperarea cu societatea civilă și cu alți parteneri, Mecanisme de coordonare, Studiu de bază, Linii clare de responsabilitate, Buget.

Trebuie menționat faptul că, în prezent, potrivit Departamentului pentru Întreprinderi Mici și Mijlocii (DIMMMAT), Mediul de Afaceri și Turism, există un Plan Național de Acțiuni referitor la îmbunătățirea mediului de afaceri în perioada 2013-2014, plan elaborat și agreat în urma consultărilor cu membrii Grupului de lucru.

Planul este în concordanță cu recomandările OSCE și își propune ca pe teritoriul României să le implementeze și să le pună în practică.

Prin acest Plan, supus aprobării Guvernului României în octombrie 2013, DIMMMAT urmărește:

1. Promovarea creșterii economice prin investiții, îmbunătățirea climatului investițional și stimularea exporturilor.
2. Dezvoltarea antreprenoriatului și a spiritului inovativ.
3. Sporirea productivității și competitivității întreprinderilor românești.
4. Stimularea și promovarea comportamentului responsabil și a integrității în afaceri.
5. Facilitarea accesului operatorilor economici la finanțare.
6. Creșterea transparenței politicilor publice și a actului decizional.
7. Simplificarea și reducerea sarcinilor administrative.

Capitolul 5 - Reflectarea în jurisprudența europeană și națională a cazurilor de nerespectare a drepturilor omului de către mediul de afaceri

Prezintă evoluția jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului (CEDO) în privința persoanelor juridice, atât cazuri din Uniunea Europeană (UE), cât și cazuri cu privire la România.

În sistemul dreptului internațional public, Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale constituie un mecanism inovator ,introducând un sistem de protecție a drepturilor omului, care este un mecanism regional de protecție complet, impunându-se respectarea hotărârilor CEDO de către statele membre ale Convenției, sub egida Consiliului Europei.

Deși Convenția este supusă principiului subsidiarității, care presupune că statele contractante sunt cele dintâi chemate să apere drepturile garantate de către aceasta, prin sistemele lor interne de drept, posibilitatea sesizării directe a jurisdicției europene de către orice persoană care se pretinde victimă a unei încălcări a drepturilor sale fundamentale, cu unică condiție ca la momentul încălcării să se fi aflat sub jurisdicția statului pârât, precum și posibilitatea statelor contractante de a formula acțiune în fața Curții unui alt stat contractant nu numai pentru încălcările aduse drepturilor propriilor resortisanți, dar și în

favoarea oricărui cetățean străin sau apatrid aflat sub jurisdicția statului pârât ori fie și numai pentru existență în statul pârât a unor dispoziții legale sau practici administrative de natură a încălca dispozițiile Convenției, constituie soluții inovatoare în planul relațiilor stabilite între state suverane, în baza principiilor clasice ale dreptului internațional public.

Capacitatea de evoluție și cea de adaptabilitate sunt două caracteristici ale sistemului de protecție, ce au la bază mecanismul de protecție fundamentat pe jurisprudența Comisiei și Curții de la Strasbourg, care au dat în același timp atât o interpretare teologică, cât și evolutivă a Convenției.

Deși se poate spune că protecția instituită de Convenție vizează în primul rând persoanele fizice, sfera de garanții a acesteia vizează și subiectele colective, persoane juridice sau chiar simple „grupuri de particulari”. Astfel, în timp, numărul și importanța cauzelor privind subiectele colective s-au dezvoltat constant. Acest lucru a luat amploare din cel puțin două cauze principale.

Pe de o parte, odată cu extinderea Uniunii Europene, apariția noilor democrații din spațiul ex-sovietic și preocuparea constantă, manifestată la nivel european, privind protecția drepturilor omului, sistemul de protecție a acestor drepturi a dobândit importanță și a acordat o importanță săporită în ceea ce privește sesizarea încălcărilor acestor drepturi din așa-zisul nucleu dur al Convenției – libertățile fundamentale. În rest, principalele cazuri de încălcare a Convenției, în ceea ce privește persoanele fizice sunt determinate fie de aspectele legate de tarele generate de sistemul totalitar și economia centralizată, în cazul statelor din vechiul bloc comunist, fie de ineficiența modului de funcționare și organizare a unor instituții ale statului sau de dificultățile legate de procesele de transformare și modernizare a modului de funcționare a sistemului judiciar în unele state.

Pe de altă parte, rolul subiectului colectiv, al organizației, în viața socială a cunoscut la rândul său o evoluție constantă, persoana juridică, în diferitele sale

ipostaze, dobândind un rol socio-economic tot mai important, ceea ce a determinat, în mod progresiv, conștientizarea necesității garantării drepturilor și libertăților fundamentale și în sfera privată a raporturilor interindividuale și, implicit, creșterea ponderii cauzelor privind subiectele colective pe rolul Curții de la Strasbourg, precum și a diversificării problematicii juridice ridicate în astfel de cauze. Aici, orice organizație cu o structură proprie și cu o formă de organizare care permite exprimarea voinței juridice a acesteia ca entitate poate avea calitatea de victimă a încălcării unui drept recunoscut de Convenție.

O analiză a dispozițiilor Convenției și a Protocoalelor Adiționale, în lumina circumstanțelor făcute de jurisprudența organelor Convenției, ne arată locul subiectelor colective în sfera de protecție a Convenției, limita și dimensiunea acestei protecții, cât și perspectiva prezenței subiectelor colective în fața judecătorilor de la Strasbourg în contextul și dinamica noilor realități politice, dar mai ales economic și sociale europene.

În ceea ce privește societățile comerciale, dreptul de a sesiza Curtea aparține, în principiu, organelor lor statutare; o anumită nuanțare trebuie făcută în cazul societăților în lichidare, în sensul că acționarii acestora nu mai au calitatea să sesizeze organele Convenției, pe temeiul articolului 1 din Protocolul nr.1, pentru atingerile aduse bunurilor societății, acest drept aparținând lichidatorilor.

Statul poate fi definit ca formă instituționalizată de organizare politică a unei colectivități umane constituită istoric și localizată geografic pe un anumit teritoriu, în care grupul de indivizi, deținând în virtutea suveranității poporului și ca expresie a voinței acestuia, ori ilegitim, prerogativele și instrumentele exercitării autorității publice, ale elaborării și aplicării normelor de conviețuire socială, exprimă și apără interesele fundamentale ale statului și ale națiunii și impune voința acestora ca voință general obligatorie. Cu alte cuvinte, statul are trei elemente constitutive: teritoriul, populația și o putere politică suverană.

Statul este, de asemenea, subiect colectiv de drept public, participarea lui în raporturile dreptului internațional public are la bază principiile suveranității naționale și ale egalității.

Mecanismul de protecție implementat de Convenție a constituit o inovație în sistemul tratatelor internaționale, deoarece a întemeiat un recurs interstatal prin care oricare dintre statele contractante poate aduce un alt stat contractant în fața jurisdicției Curții, atât pentru încălcarea drepturilor resortisanților săi, cât și pentru oricare cetățean refugiat sau apatrid.

Capitolul 6 – Mediul de afaceri și drepturile omului din perspectiva dreptului național

Acesta capitol se referă la metodologia și tehnica de cercetare folosite în scopul de a aduce în prim-plan informații valide care să constituie baza îndreptării formelor și mecanismelor responsabile de încălcare a drepturilor omului de către mediul de afaceri.

Cercetarea s-a realizat prin analizarea instrumentelor și mecanismelor internaționale, europene și naționale de promovare și protejare a drepturilor omului în raportul cu mediul de afaceri. Accentul a fost pus pe studierea Forumurile Organizației Națiunilor Unite pentru mediul de afaceri și drepturile omului, forumurile europene pe aceeași temă, a documentelor elaborate de acestea, dar și a planurilor Naționale de acțiune privind mediul de afaceri și drepturile omului, dezvoltând ipoteze și propuneri ce pot fi aplicate în dreptul intern.

Tehnicile de cercetare folosite au fost cea a chestionarului, respectiv transmiterea chestionarelor către persoanele fizice, societatea civilă și reprezentanții mediului de afaceri și cea sociologică, prin analiza documentelor sus-menționate.

Studiul s-a realizat în perioada ianuarie 2013 - aprilie 2017, selecția pentru cercetare fiind parțial aleatorie.

Capitolul 7 – Concluzii și propuneri de lege ferenda

Este capitolul pe care se pune accentul și are o deosebită importanță pentru lucrare. Această parte finală a lucrării este reprezentată de propunerea atât a unei structuri a unui Plan Național de Acțiune privind Mediul de Afaceri și Drepturile Omului în România, cât și a unei Strategii de implementare a Planului Național de Acțiune privind Mediul de Afaceri și Drepturile Omului.

În luna iunie a anului 2016 s-a sărbătorit a cincea aniversare de la adoptarea unanimă a Principiilor Directoare privind Mediul de Afaceri și Drepturile Omului de către Consiliul Națiunilor Unite pentru Drepturile Omului. Implementarea acestor principii este susținută și promovată în continuare, este benefică tuturor și reduce din riscuri atât pentru drepturile omului, cât și pentru mediul de afaceri. Consiliul Națiunilor Unite susține, de asemenea, instrucțiunile Organizației pentru Cooperare și Dezvoltare Economică pentru companiile multinaționale și Declarația Tripartită a Organizației Internaționale a Muncii privind companiile multinaționale și politică socială și recunoaște importanța ghidului ONU Global Compact și ISO 26000 privind responsabilitatea mediului de afaceri.

De asemenea, Uniunea Europeană va continua să coopereze și să sprijine activitatea grupului de lucru al ONU privind mediul de afaceri și drepturile omului, inclusiv în ceea ce privește Forumurile ONU, precum și celelalte forumuri regionale dedicate mediului de afaceri și drepturilor omului. Acestea oferă oportunități valoroase la nivel mondial pentru dezvoltarea în continuare a gradului de conștientizare, dar și pentru susținerea, respectiv punerea în aplicare a principiilor directoare.

ONU consideră că rolul cel mai important pe care ar trebui să îl aibă mediul de afaceri pe viitor este de a contribui atât la atingerea obiectivelor de dezvoltare durabilă, cât și la punerea în aplicare a Agendei pentru Dezvoltare Durabilă 2030. Uniunea Europeană recunoaște că respectul mediului de afaceri asupra drepturilor omului și nu numai, ci și introducerea acestuia în cadrul operațiunilor corporative, sunt indispensabile pentru dezvoltarea durabilă.

Uniunea Europeană și statele sale membre s-au angajat la acțiuni prin care să facă progrese cu privire la mediul de afaceri și drepturile omului, adoptând Planul Național de Acțiune al UE privind Drepturile Omului și Democrația 2015-2019 din 20 iunie 2015.

În ceea ce privește punerea în aplicare a Principiilor Directoare ale ONU privind mediul de afaceri și drepturile omului:

Statele membre ale Uniunii Europene au preluat conducerea la nivel internațional privind elaborarea și adoptarea unor Planuri Naționale de Acțiune pentru punerea în aplicare a principiilor directoare sau integrarea principiilor directoare ale ONU în Strategiile Naționale de Responsabilitate Socială Corporativă. Este promovată învățarea reciprocă în mediul de afaceri și drepturile omului, incluzând învățarea regională încrucișată reciprocă. De asemenea, Uniunea Europeană își propune să lanseze în anul 2016 un Plan de Acțiune privind Comportamentul Responsabil în Afaceri. Acest plan de acțiune vrea să abordeze punerea în aplicare a principiilor directoare, inclusiv în ceea ce privește due diligence, accesul la mijloace de remediere eficiente a încălcării drepturilor omului, și să ofere un cadru politic global.

În ceea ce privește responsabilitatea mediului de afaceri de a respecta drepturile omului:

ONU consideră că toate companiile, atât cele transnaționale, cât și cele interne, trebuie să se conformeze cu principiile directoare, cu Declarația Tripartită a OIM și Ghidul OCDE prin integrarea drepturilor omului cu precauție în activitatea lor, în vederea identificării precoce, prevenirii și atenuării riscurilor abuzurilor asupra drepturilor omului. Transparența are un rol esențial în afaceri, manifestat prin permiterea piețelor să recunoască, să stimuleze și să recompenseze respectarea drepturilor omului de către companii, recunoscând legătura strânsă cu alte zone din cadrul agendei responsabile cu mediul de afaceri.

Este foarte importantă includerea drepturilor omului în evaluările impactului pentru politicile sectoriale ale Uniunii Europene, cum ar fi comerțul și cooperarea pentru dezvoltare. Uniunea Europeană și statele membre abordează responsabilitățile lor în ceea ce privește mediul de afaceri, atât în calitate de actori comerciali, precum și atunci când sprijină alte întreprinderi sau sunt în parteneriat cu acestea.

În ceea ce privește accesul la mijloace de remediere eficiente a încălcării drepturilor omului:

Atât ONU, cât și UE confirmă faptul că accesul la căi de atac eficiente pentru victimele abuzurilor în relația drepturile omului – mediul de afaceri este de o importanță crucială și ar trebui să fie abordată în cadrul Planurilor Naționale de Acțiune.

De asemenea, sunt necesare progrese suplimentare cu privire la accesul la mijloace de remediere eficiente a încălcării drepturilor omului. Trebuie să fie abordate măsuri corective în viitorul Plan de Acțiune privind Comportamentul Responsabil în Afaceri al Uniunii Europene, inclusiv la nivelul legislativ al Uniunii Europene, după caz, și trebuie luată în considerare furnizarea de informații suplimentare și ghidajul statelor membre în această privință.

Agenția pentru Drepturile Fundamentale ale Uniunii Europene ar trebui să emită avizul unor experți cu privire la posibilele căi de a reduce barierele de acces la remedierea cazurilor de încălcare a drepturilor omului la nivelul Uniunii Europene, luând în considerare instrumentele și competențele existente juridice ale UE și la nivelul statelor membre ale Uniunii Europene.

Este susținută inițiativa privind sporirea responsabilității și accesul la căi de atac a Oficiului ONU al Înalțului Comisar pentru Drepturile Omului și recentul raport al Înalțului Comisar: "Îmbunătățirea responsabilității și a accesului la remediere pentru victimele abuzurilor din relația drepturilor omului – mediul de afaceri", în acest fel recunoscându-se faptul că această inițiativa poate oferi cele mai bune practici care pot fi puse în aplicare la nivelul statelor membre ale UE incluzând și îmbunătățirea cooperării între state în cazurile transfrontaliere. Această inițiativă va fi luată în considerare inclusiv în momentul adoptării sau actualizării planurilor naționale de acțiune, cuprinzând măsuri concrete care vizează îmbunătățirea mecanismelor de recurs.

Politică externă

Este foarte important ca instituțiile UE și statele membre să continue să crească Principiile directoare ale ONU și să lucreze pentru a consolida proprietatea guvernului în contactele cu țările terțe, inclusiv în dialogurile politice.

De asemenea, este foarte important sprijinul Uniunii Europene și al statelor membre, în ceea ce privește consolidarea capacităților țărilor terțe și regiunilor și implicarea societății civile, pentru elaborarea planurilor de acțiune pentru afaceri și drepturile omului.

Nu în ultimul rând, este de o majoră importanță capacitatea statelor membre de a lucra în mod eficient pe probleme de mediul de afaceri și drepturile omului, inclusiv prin sprijinirea apărătorilor drepturilor omului care

lucrează cu privire la responsabilizarea mediului de afaceri și îndrumarea companiilor privind principiile directoare, atât în cadrul delegațiilor UE, cât și în cadrul ambasadelor.

România

România este stat membru al Uniunii Europene care susține protecția și promovarea drepturilor omului raportat la mediul de afaceri. De aceea, este important să se alinieze cerințelor Organizației Națiunilor Unite și Uniunii Europene cu privire la protejarea și promovarea drepturilor și libertăților fundamentale ale omului, prin intermediul implicării statului în acest proces, prin încurajarea și responsabilizarea mediului de afaceri de a respecta drepturile omului, prin oferirea accesului la căi de atac eficiente pentru victimele abuzurilor în relația drepturile omului – mediul de afaceri, prin consolidarea relațiilor cu celelalte state membre, prin crearea a noi instrumente de protecție împotriva abuzurilor asupra drepturilor omului, prin implicarea societății civile, prin implementarea planurilor sau strategiilor propuse de ONU și UE privind mediul de afaceri și drepturile omului.

Sunt necesare progrese în privința responsabilizării mediului de afaceri, în privința conștientizării societății civile a riscurilor la care se supune și a posibilității remedierii unor asemenea situații, dar mai ales este necesară crearea unui cadru legislativ care să aibă ca piatră de temelie Principiile Directoare ale Națiunilor Unite privind Mediul de Afaceri și Drepturile Omului.

În România se dorește consolidarea unui mediu de afaceri stabil și predictibil. Așadar, ar trebui ca accentul să fie pus pe favorizarea afacerilor prin intermediul mediului economic, prin promovarea IMM-urilor în cadrul Uniunii Europene și prin amplificarea inovării, în privința elementelor ce condiționează performanțele economice și sociale și viteza recuperării decalajelor care ne despart de restul statelor membre al Uniunii Europene.

De asemenea, se dorește respectarea și protejarea drepturilor omului de către mediul de afaceri. Așadar, ar trebui ca accentul să fie pus pe elaborarea, redactarea juridică și armonizarea cadrului legal național la cel european.

Este adevărat faptul că România are un cadru legislativ bogat și foarte greu care suferă permanente schimbări. Există o multitudine de acte normative (ordonanțe, legi, hotărâri etc.) care nu sunt foarte clare și care sunt constant revizuite, ceea ce poate crea confuzii pentru întreprinzători sau societatea civilă.

Deși în prezent există o laborioasă documentație atât în domeniul mediului de afaceri, cât și în cel al drepturilor omului, ca de ex. lucrarea „Drepturile Copilului și Principiile de Afaceri”, sau „Planul național de acțiune pentru îmbunătățirea mediului de afaceri” nu au fost încă elaborate un Plan Național de Acțiune și o Strategie Națională privind Mediul de Afaceri și Drepturile Omului.

Referitor la Planul Național de Acțiune privind mediul de afaceri și drepturile omului

Referitor la Planul Național de Acțiune privind mediul de afaceri și drepturile omului acesta ar trebui, în primul rând, să aibă la bază cei trei piloni ai Principiilor Directoare ale Națiunilor Unite pentru Mediul de Afaceri și Drepturile Omului: obligația statului de a proteja drepturile omului, responsabilitatea mediului de afaceri de a respecta drepturile omului și accesul la mijloace de remediere eficiente a încălcării drepturilor omului.

De asemenea, în vederea creării unui PNA solid, Guvernul ar trebui să se raporteze la cele 10 criterii propuse de către ICAR și DIHR în raportul lor pentru sprijinirea guvernelor în inițiativa lor de elaborare a PNA-urilor.

Referitor la Strategia Națională

Luând în considerare faptul că Planul mai sus amintit ar trebuie însoțit de o procedură de punere în aplicare, este necesară elaborarea unei Strategii Naționale privind Mediul de Afaceri și Drepturile Omului.

Așadar, este necesară adoptarea unei Hotărâri de Guvern privind constituirea Grupului de lucru/Comitet de experți pentru elaborarea și monitorizarea unui Plan Național de Acțiune privind Mediul de Afaceri și Drepturile Omului în România, precum și pentru elaborarea unei Strategii Naționale privind Mediul de Afaceri și Drepturile Omului. Acest proiect de hotărâre a Guvernului ar trebui să fie promovat de către instituțiile abilitate să facă propuneri legislative în acest domeniu, iar Grupul de lucru să fie alcătuit din membrii mai multor instituții și din persoane direct implicate în acest proiect de promovare și protejare a drepturilor și libertăților fundamentale ale omului raportate la mediul de afaceri.

Ulterior elaborării celor două documente de interes național, va fi supus aprobării Executivului un nou proiect de Hotărâre a Guvernului privind aprobarea Planului Național de Acțiune și a Strategiei Naționale privind Mediul de Afaceri și Drepturile Omului.

Se poate astfel concluziona că mecanismul internațional de creare de standarde în acest domeniu delicat, în care afirmarea universală a drepturilor omului se întrepătrunde cu dezvoltarea economică și aplicarea progresului tehnologic, este pornit și că, în timp, acesta va duce la responsabilizarea socială crescută a lumii afacerilor față de interesul general de promovare universală a drepturilor omului și de respectare a intereselor generale ale generațiilor actuale și viitoare ale omenirii.